

Stockholm 22 november 2021

Synpunkter avseende förslag till åtgärder för att förebygga framtida utbrott av zoonotiska smittor (Dnr 6.1.17-07286/2021)

Djurskyddet Sverige har tidigare skickat inspel till utredningen men är trots detta inte med på sändlistan till samrådet. Vi väljer ändå att inkomma med kommentarer och önskar att utredarna tar hänsyn till våra synpunkter.

Generella synpunkter

Djurskyddet Sverige ser positivt på de föreslagna åtgärderna, men anser att de bör utvecklas för att passa även djurkategorier utöver lantbruksdjur och pälsnäringen. Vi anser även att de behöver kompletteras med åtgärder som är specifikt inriktade mot zoonoser hos sällskapsdjur. Åtgärderna som presenteras i förslaget är helt inriktade på rent smittskydd, begreppet djurvälstånd inkluderas inte. Detta är förvånande, då det numera är välkänt att djur som har en försämrad välfärd, hålls trångt och sköts på ett dåligt sätt ökar risken för smittspridning. En förhöjd stressnivå hos en individ innebär även en påverkan på immunförsvaret och därmed också en ökad risk att utveckla sjukdom, inklusive zoonoser.

Minken är ett rovdjur som i det vilda lever solitärt, jagar och lever vid vatten¹. Detta är långt ifrån hur minkarna i pälsdjurnäringen hålls och de lever därför i en miljö som är långt ifrån deras naturliga beteende och därmed leder till en kraftigt reducerad djurvälstånd. Detta tillsammans med att minkar har också visat sig vara särskilt känsliga för zoonoser gör att det är en art som är olämplig att hålla i fångenskap. Utifrån djurvälståndsskäl fasar fler och fler europeiska länder ut produktionen av minkpäl och Sverige måste följa dessa exempel.

Utöver detta så saknar vi åtgärder för andra djurkategorier än lantbruksdjuren samt pälsnäringen som åtgärderna verkar fokusera på. Även sällskapsdjurnäringen har en roll i förebyggandet av zoonosutbrott. Ett speciellt fokus bör vara på exotiska sällskapsdjur samt illegal införsel av djur, då speciellt hundar.

Specifika kommentarer kring de föreslagna åtgärderna

Den offentliga kontrollen av djurhälsa och smittskydd behöver utvecklas och förstärkas med ytterligare resurser.

Vi är över lag positiva till förslaget. Det är viktigt att detta uppdrag utökas till att gälla även illegal införsel av djur, då speciellt hundar. Länsstyrelsen har inget formellt uppdrag att arbeta med illegalt införda hundar om ett aktuellt fall inte är ett brott mot djurskyddslagstiftningen. Jordbruksverket har ansvar för frågor kring smittskydd, men har ytterst begränsade resurser att utföra kontroller. Länsstyrelserna har tidigare uttryckt frustration över att de inte har mandat att arbeta mer riktat med illegal införsel av djur²

¹ Djurskyddet Sverige. 2019. "Svensk minkhållning och djurskyddslagen"

² "Outrotlig kamp mot hundsmugglingen", Svensk veterinärtidning nr 3 2021

Inför en obligatorisk förprovning utifrån smittskyddsaspekter vid nybyggnation och större ombyggnationer av djurstallar.

Vi är positiva till förslaget. Förprovningen är en unik möjlighet för svenska djurhållare att få sina byggnader prövade ur djurskyddssynpunkt innan de byggs. Att utöka förprovningen till att även omfatta smittskyddslagstiftningen är klokt. Det är viktigt att smittskydd inte anses vara viktigare än andra djurvälståndaspekter, som till exempel möjlighet att utöva naturligt beteende. Förprovningen utifrån djurskyddslagen, miljölagstiftningen och smittskyddslagstiftningen måste bedömas vara lika viktiga.

Djurhållare ska ha smittskyddsplaner avseende förebyggande hantering av smittskyddsrisiker i sin verksamhet för beredskap vid eventuell smitta.

Vi är positiva till förslaget. Det är viktigt att beakta att åtgärder vid utbrott av smittsamma sjukdomar i sig kan påverka djurvälståndet i form av massavlivningar och ändringar i rutiner. Att minimera djurvälståndsriskerna vid ett eventuellt utbrott bör vara en del av en smittskyddsplan.

Att ha tänkt igenom förebyggande hantering av smittskyddsrisiker bör omfatta all tillståndspliktig verksamhet. Detta skulle innebära att även verksamheter som till exempel importerar sällskapsdjur ska ha en smittskyddsplan där risker kartläggs och åtgärder för att minska dessa risker beskrivs.

Djurhållare ska tillse att samtliga som arbetar i djurhållningen är informerade och förstår smittskyddsplan och smittskyddsregler

Vi är positiva till förslaget och anser att detta bör gälla även när djur överlåtes, till exempel då sällskapsdjur importeras och säljs till en ny ägare.

Exotiska sällskapsdjur

Som vi tidigare meddelat genom vår skrivelse skickad 9 juni, så är handeln med vilda djur en viktig orsak till uppkomsten av zoonoser³ och hållandet av exotiska sällskapsdjur är en viktig del av handeln med vilda djur⁴. De exotiska sällskapsdjuren har ibland beskrivits som ”Trojanska hästar” då de kan fungera som en reservoar för patogener som tas in i privata hem. Det har uppskattats att det finns åtminstone 1,6 miljoner virus som ännu är oupptäckta av människan och att 631 000-827 000 av dessa har kapacitet att smitta människor⁵.

De föreslagna åtgärderna är positiva, men kommer inte på något sätt att reglera riskerna som de exotiska husdjuren utgör. De flesta som håller exotiska sällskapsdjur är okända för myndigheterna och kommer inte att omfattas av varken en förstärkt offentlig kontroll, förprovning utifrån smittskydd eller smittskyddsplaner.

Som beskrivet i tidigare nämnda skrivelse, så föreslår vi att det i utredningen för regeringsuppdraget kring zoonoser tas upp att exotiska sällskapsdjur och handel med vilda djur är ett område som behöver uppmärksammas. En möjlig lösning är att denna djurhållning regleras genom en så kallad

³ van Roon, A. *et al.* 2019. Live exotic animals legally and illegally imported via the main Dutch airport and considerations for public health. *PLoS One* **14**, e0220122

⁴ Warwick, C. *et al.* 2018. Exotic pet suitability: Understanding some problems and using a labeling system to aid animal welfare, environment, and consumer protection. *J. Vet. Behav.* **26**, 17–26

⁵ Carroll, D. *et al.* 2018. The global virome project. *Science* **359**, 872–874

positiv lista, som innebär att de arter som är lämpliga och tillåtna att hålla för privatpersoner samlas i en lista⁶. För en djupare diskussion kring detta, se bifogad skrivelse och rapport.

Illegalt importerade hundar

Under coronapandemin så har antalet illegalt importerade hundar, så kallade smuggelhundar, ökat lavinartat. Dessa är ofta otillräckligt vaccinerade och avmaskade och kan bära på latent sjukdomar som kan spridas både till människor och inhemska hundar. Speciellt kan sådana sjukdomar blossa upp när hundarna utsätts för stress under en lång transport till en för hunden ny miljö. En av de allvarligare av dessa sjukdomar är rabies, som riskerar att återetableras i Sverige med en okontrollerad import av otillräckligt eller helt ovaccinerade hundar. Därmed bör den illegala införseln av djur vara ett fokus i en utredning för att förebygga framtida utbrott zoonotiska smittor.

Som vi redan påpekat så tror vi att några av de föreslagna åtgärderna, med vissa ändringar, skulle kunna bidra till minskad illegal införsel av djur. Dock räcker inte dessa, utan ytterligare åtgärder behövs.

Utredarna bör bland annat föreslå att det införs en sekretessbrytande bestämmelse som gör att veterinärer har rätt att informera tull, polis och Jordbruksverket när de påträffar en hund de misstänker förts in illegalt. Även i de fall det inte finns konkreta misstankar på anmälningspliktig sjukdom hos djuret i fråga. Exempel på andra åtgärder som kan övervägas är skärpta straff för köpare av illegalt införda hundar, ett formellt uppdrag samt ökade resurser till länsstyrelserna för att arbeta med illegalt införda hundar samt tydliga uppdrag och ökade resurser till tullen, polisen och Jordbruksverket så att dessa ärenden prioriteras.

För Djurskyddet Sverige,

Åsa Hagelstedt,
Generalsekreterare

Emma Brunberg
Sakkunnig, Dr. husdjursvetenskap

⁶ Warwick, C. & Steedman, C. 2021. Regulating pets using an objective positive list approach. *J. Vet. Behav.* **42**, 53–62